

**National Endowment
for Democracy**
Supporting freedom around the world

یەكەى چاودىرىى حكومهتى خۆجىيى گەرميان پروژهى چاودىرىيى دۆخى تەندروستى

راپۆرتى شازدهيهەم: دەستپوهردانى حزبى له كهرتى تەندروستى گەرميان

كانونى دوهم 2019

1/2/2019

ناوھۆك

ژمارەى پەپە	ناونیشان
بەشى يەكەم: ناساندن	
4	پېشەكى
5	كارنامەى يەكە
6	ناساندنى لايەنى جىيەجىكارى پىرۆزە
بەشى دوھم: راپۆرت	
8	دەستپىك
8	رۆلى حزب لە دابەشكارى پۆستەكانى بەرپۆبەرايەتى تەندروستى گەرميان
9	دەرکەوتنى دەستى حزب لە دانانى بەرپۆبەرەكان
10	دەرکەوتەكانى دەستپۆردانى حزب لە تەندروستى گەرميان
13	حزب دەسەلاتەكانى بەرپۆبەرى گشتى گەمارۆ داوھ
14	بۆچى حزب دەستدەخاتە كارەكانى تەندروستى؟
15	لېپرسىنەوھ و گۆرپنى شوپنى كارمەند وپزىشكىش تىكەلكراوھ بە مملانىتى حزبى
15	جياوازى لايەنى حزبى بەرپۆبەر لەگەل پزىشك و كارمەندى تەندروستى واىكردوھ بەرپۆبەر جياوازييان بكات
16	بەرپۆبەر و يارىدەدەرەكان: جياوازى ناكەين لە نيوان كارمەند و پزىشكەكان بە ھۆكارى حزبى

16	لەكاتى دەستىۆەردانى حزبى بەرپەرسانى تەندروستى ھەلۆيەستيان چى دەبىت؟
17	بۆ بەرەوپیئشچونى كارەكانى كەرتى تەندروستى داوادمەكرىت دەستىۆەردانى حزبى نەمىنەت
18	قسەنەكردنى فەرمانبەرانى تەندروستى گەرميان لەسەر پەرسى دەستىۆەردانى حزبى لەم كەرتە بۆچى دەگەرپتەوھ؟
	بەشى سىيەم: راسپارده
20	راسپاردهكان

بهشى يەكەم: ناساندن

1. پېشەكى

رادىيوى دەنگ وەكو دەزگايەكى كۆمەلگەيى لەگەرميان، لەپال ئەرکە سەرەكەيەكەى دا وەكو دەزگايەكى راگەياندى سەربەخۆ لەگەرميان بۆ گەياندى هەوال و زانىارىي و شروڤەو پېشەهاتەكان، هاوكات چەند پرۆژەيەو كارىكى دىكەشى ئەنجامداوه، كەهەندىك لەو پرۆژانە لە دەرەوهى خانەى كارى رۆژنامەوانىن.

دروستكردى (يەكەى چاودىرىى حكومهتى خۆجىتى گەرميان) يەكەىكە لەو پرۆژانەى كە رادىيوكە هەستاوه بە ئەنجامدانى، ئەويش لەو سۆنگەيەوه كە كارى ميدىايى لەگەل كارى چاودىرىى دەزگاکان تېهەلكىش بكات و بىگونجىنىت، بەشيوەيەك زۆرتىن خزمەت و سودى بۆ كۆمەلگا لىبەكەويتهوه.

كارى ئەم يەكەيە، بەتايبەت چاودىرىيكردى هەردو كەرتى (پەرەردە) و (تەندروستى) يە لەگەرميان، لەماوهى ساي رابردودا يەكەكە (24) راپۆرت لەبارەى گرنگترىن كىشەو ئالەنگارىەكانى بەردەم ئەم دو كەرتە بلاوكردووتەوهو بۆ ئەمسالىش درىژە بە راپۆرتەكانى دەدات، بەشيوەيەك هەر كەرتە مانگانە راپۆرتىك لە بوارىكى ديارىيكرائو ئامادە و بلاو دەكاتهوه.

ئەم راپۆرتانەش جگە لە رايگشتى، ئاراستەى پارلەمان و ئەنجومەنى پارىزگاي سلىمانى و هەرەها حكومهتى هەرىم و وەزارەتەكانى پەيوەندىدار و ئىدارەى گەرميان و هەرەها دامودەزگاكانى ترى پەيوەندىدار دەكرىت.

هيوادارىن لەم هەنگاوهى دەستمان پىكردووه، سەرکەوتو بىن و كارەكەمان بتوانىت رۆلىكى هەبىت لە كەمكردنهوى قەبارەى كىشەكانى ئەو دو كەرتەو هەرەها دەرەفەتىكىش بىت بۆ دەستنىشانكردى هەلەو كەموكورتىبەكان و چاككردنهويان، لەپىناو سودى گشتى.

هەرەك بەتېبىنى و سەرنجى هەمو لايەكىش خوشحال و گەرە دەبىن، بەويپىيەى تاك و كۆتا ئامانجان لەم پرۆژەيەى دەستمان داوتى، دروستكردى گۆرانكارىيە بەئاراستەيەكى ئىجابى لەدەقەرى گەرميان.

2. كارنامەى يەكە

يەكەم: ناساندن

يەكەيەكى تاييەتى رادىيوى دەنگە بە پالپىشتى سندوقى نىشتىمانى بۇ دىموكراسى ئەمريكى (NED) سالى 2017 دامەزراو، كارى چاودىرىيىكىدىكى حكومهتى خۆجىتى گەرميان ئەنجام دەدات بەمەبەستى پەرەدان بەكارەكانيان و ھەرۈھا برەودان بە پروسەى چاودىرىيىكىدىكى و شەفافىيەت و پتەوكردنى پەيوەندىي نىوان ھاۋلاتى و دەسەلات و دروستكردنى لىكتىگەيشتنىكى باشتر بۇ پەرەدانى زياتر بە خزمەتگوزارىەكان.

دوھم: ئامانجى يەكە

1. برەودان بە پروسەى چاودىرىيىكىدىكى ۋەكو بنەمايەكى گرنگ لە پيادەكردنى حكومهتى پيشكەوتو و دىموكراسى.
2. دروستكردنى كۆدەنگى لەگەل دەزگا حكومىەكان بەمەبەستى دروستكردنى فشار بۇ ئەنجامدانى پروژەى خزمەتگوزارىيى بۇ دەقەرەكە.
3. بەدواداچونكردن بۇ كيشەو گرقتەكان و دەستنىشانكردننن و ئاراستەكردنى بۇ لايەنە فەرمىەكان، بەمەبەستى چارەسەر كردننن.
4. دروستكردنى رايەلەو پتەوكردنى لەنىوان ھاۋلاتيان و حكومت دا، ھەرۈھا ھىنانە ئاراي لىكتىگەيشتنىكى باشتر لەنىوان ھەردولا لەروى دابىنكردنى خزمەتگوزارىەكانەو.

سىيەم: كارەكانى يەكە

1. ئەنجامدانى راپۇرتى مانگانە لەسەر چالاكى و خزمەتگوزارىەكان و ھەرۈھا دەستنىشانكردنى كەموكورتىەكان و رەوانەكردنى ئەو راپۇرتانە بۇ حكومهتى ناوہندى و پارلەمان و ئەنجومەنى پارىزگاۋ ئەنجومەنى خۆجىيەتى.
2. ئەنجامدانى ھەلمەتى فشار بۇ باشتر كردنى خزمەتگوزارىيەكان لە سنورەكەدا.
3. ئەنجامدانى ھەلمەتى ھۆشيارىيى بەھاوكارى دەزگا فەرمىيەكان.
4. ئەنجامدانى كۆبونەو ھەو كۆنفرانس و دانىشتن لەنىوان چىن و تويزە جياوازهكان و حكومهتى خۆجىيەتى، بە ئامانجى برەودان بە جۆرى خزمەتگوزارىيى و فەرمانرەوايەتى.
5. ئەنجامدانى بەرنامەى تاييەت لە كەنالەكانى راگەياندن بۇ باشتر كردنى پەيوەندى و لىكتىگەيشتنى نىوان خەلك و حكومت.

چوارەم: بنەما پيشەيى و ئەخلاقيەكانى كار كردنى يەكە

1. لايەنگىرىي نەكردن لە كار كردن لەسەر كيشەو كەموكورتىەكان.
2. پابەند بون بەپيشەيى بونەو لەخستەروى بابەتتياىەكى كيشەكان.
3. ۋەرنەگرتنى ھىچ كۆمەك و ھاوكارىەكى دارايى لە حكومت و حزب.

3. ناساندنى لايەنى جىبەجىكارى پرۆژە و ناوچەى گەرميان

1. رادىيوى دەنگ

رادىيوى دەنگ، يەكەمىن رادىيوى كۆمەلگەيى ئەھلىيە لە گەرميان. لە سالى 2010 ەو دەمەزراو ەو لە بەروارى 6ى شوباتى ئەو سالى ەو، دەستى كرده بەپەخشى خوى لە سنورى قەزاي كەلار و دەورويەرى.

ئەم رادىيوى، لەلایەن ەردو رۆژنامەنوس (جەزا محەمەد) و (ئازاد عوسمان) ەو بەھاوکارى ژمارەيەك گەنجى رۆژنامەنوس و چالاکوانى خۆبەخش دامەزراو، ئامانجىشى برىتىي بوه لە پەرەپىدانى ديموكراسىي و بەرزكردنەوى ئاستى ھۆشيارىي ھاوئايانى سنورى گەرميان لەرنگەي ئەو بەرنامەو ھەوال و بابەتانەي كە بەدواداچونيان بۆ دەكات. رادىيوكە، بە نوسراوى ژمارە (265) لە بەروارى (2010/2/2) و بەرنگەپىدانى ەزارەتى گواستنەو ەو گەياندن بۆ شەپۆلى رادىيوكە بە نوسراوى ژمارە (368) لە بەروارى (2010/2/2) مۆلەتى كاركردنى ەرگرتو ە.

لەئىستادا رۆژانە 24 كاترمىر لە سنورى گەرميان، لەسەر شەپۆلى FM 99.9 پەخشى بەرنامەكانى دەكات، ھاوكات سايتىكى ئىنتەرنىتىشى ھەيە ھەوال و بەرنامەو پەخشى بەرنامەكاتى تىدا دەكات بەناونىشانى (radiodang.org). رادىيوكە، رادىيوكە كۆمەلگەيى، واتا بۆ كۆمەلگەو ناوچەى گەرميان بەتايىبەتى پەخش دەكات، لەبوارە جياوازەكانى ەكو: سياسىي، كۆمەلەيەتىي، ئابورى، رۆژشنىبىرىي، كەرتى خزمەتگوزارىي و حكومىي و ەرزشىي و ... ەند، بەدواداچون دەكات. ھاوكات بەدواداچونىش بۆ پرسە نىشتمانىي و كىشە سەرانسەريەكان دەكات و رەھەندە نىشتمانىي و مروفانەيىبەكانى بەھەند ەرگرتو ە.

جگە لە كارى ميدىايى، رادىيوى دەنگ چەندىن پرۆژەي دىكەي لەماو ەي شەش سالى تەمەنى دا ئەنجامداو ە، لەوانە: (كردنەوى خولى پىگەياندى رۆژنامەنوس، خولى پەرەپىدان بەتوانانى رۆژنامەنوسان، ئەنجامدانى كۆپ و سىمىنار، سپۆنسەر كردنى ھەندىك چالاکى ھونەرىي).

2. سندوقى نىشتمانى بۆ ديموكراسى NED

سندوقى نىشتمانى بۆ ديموكراسى (NED) دامەزراو ەكى ئەمەرىكى قازانچ نەويستى تايىبەتە بە گەشەپىدان و پالپشتىكردنى دامەزراو ديموكراتىيەكان لەھەمو جىھاندا، كەلەلەين كۆنگرىسى ئەمەرىكىيەو ە سالانە بودجەي تايىبەتى بۆديارىدەكرىت، ئەويش سالانە پالپشتى زياتر لە (1200) ەزارو دو سەد پرۆژەي گروپە ناحكومىيەكان لە (90) نەو ەد وئالتدا دەكات.

(NED) ھەر لەدامەزراندنىيەو ە لەسالى (1983) دا، پىشەنگە لەتىكۆشانى ديموكراتىدا لە شوينەجياوازەكانداو گەشەيكردو ە بۆ دامەزراو ەكىفرە رەھەندو ئاراستەو بو ەتە چەق بۆ چالاکى و ئالوگۆپى ەزرى بۆ چالاکوان و تويزەرانى بوارى ديموكراتى لەجىھاندا.

(NED) باوەرى بەوہیە كە ئازادى خولیايەكى جیہانى مرقایەتیہ، ناکریت لەرئگەى گەشەپیدانى دامەزراوە دیموکراتییەكانەوہ بەئیریتەدى، بەها دیموکراتییەكان لەرئگەى تاكە ھەلبژاردنیكەوہ بەدیناھینرین، ھەرەھا پنیوست ناكات كە دوبارەكردنەوہى نمونەى ولاتە یەكگرتوہكان یان ھەر ولاتىكى دىكە بىت، بەلكو بەگوێرەى پنیوستییەكان و داہونەریتە كەلتورە سیاسییە جیاوازەكان گەشەدەكات.

4. ناساندنى ناوچەى گەرمیان:

گەرمیان بەناوچەيەكى دیاریكراوى سەر پارێزگای كەركوك بەپێكھاتە كۆنەكەى ھەژمار دەكریت كە دواتر بەھۆكارى تەعریب، خرایە سەر پارێزگای سلیمانى.

ئەم ناوچەيە، لەكۆمەلێك قەزا پێكدیت، بەلام لەروى ئیدارییەوہ، ئیدارەى گەرمیان لەئىستادا كورت بوەتەوہ بۆ قەزاكانى: (كەلار و كفرى و بەشێك لە قەزای خانەقین).

لەدوای راپەڕینی سالی 1991، لەلایەن حكومتى ھەریمی كوردستانەوہ بەشپۆہیەكى كاتى پارێزگای كەركوك كە قەزاكانى (كەلار، كفرى، چەمچەمال، دەربەندیخان و بەشێك لە ناحیەكانى قەزای خانەقین) دەگرتەوہ، پێكھینرا. لەگەڵ پێكھینانى پارێزگاكەشدا بەھۆى نەبونی بىنا بۆ فەرمانگە و بەرپۆہبەرایەتیەكان لە قەزای كەلار، قەزای دەربەندیخان دیاریكرا بۆ ناوہندى پارێزگای كەركوك.

بەپێى پێگەى فەرمى ئیدارەى گەرمیان لە ئەنتەرنیت، دواى روخانى پزئى پشوى عىراق لەسالی 2003دا، جارىكى تر گەرمیان كە قەزای كەلار ناوہندەكەيەتى توشى بۆشاییەكى ئیدارى ھات، ئەوہش بەھۆى ھەلۆشاندنەوہى پارێزگای كەركوك لە دەربەندیخان، بۆچارەسەرکردنى ئەو بۆشاییە ئیدارییەش، ئەنجومەنى وەزیرانى ھەریمی كوردستان بە برپارىك لە رۆژى 2006/8/6 "ئیدارەى گەرمیان" ی پێكھینا كە مەرکەزەكەى لە قەزای كەلار دانراوہ، ھەرەھا لەپیناوا كاراكردى ئیدارەكە و فراوانكردنى دەسەلاتە كارگێرپیەكانى، حكومتى ھەریم لە سالی 2008 برپارىدا ئیدارەى گەرمیان ھاوشپۆہى پارێزگاكانى ترى ھەریم مامەلەى لەگەلدا بكریت و لەو روہشەوہ دەسەلاتى پارێزگار بە خشراوہتە سەرپەرشتیاری ئیدارەكە.

بەشى دوەم راپۇرت:

1. دەستېك

كەرتى تەندروستى كەرتىكى خزمەتگوزارىيە بۇ ئەمەش دەبىت بەردەوام ھەوللى بەرەوپېشبردنى خزمەتگوزارىيە تەندروستىيەكانى تىداپدرىت، بەلام لە گەرميان مەلمانىيى سىياسى بوە بەبەرىيەستى كارەكانى ئەم كەرتە .

ئەم راپۇرتە تاييەتە بە دەستىۋەردانى حزبى لە كەرتى تەندروستى گەرميان دا، بە تاييەت ئاستەنگ دروستكردن بۇ كارەكانى تەندروستى بەھۆى جىاوازى حزبىيەۋە، دەستۋەردانى حزب لە دانانى بەرپۆبەرى نەخۇشخانەۋ مەلبەندەكان ھەروەھا دانانى يارىدەدەرەكانيان لەگەل دەستىۋەردانى حزبى لە كارەكانى رۇژانەيان، ھەروەھا جىاوازىكردن لە دانانى كارمەند بە پىي پىۋەرى حزبى لەناۋ نەخۇشخانەۋ مەلبەند وىنكە تەندروستىيەكان .

تېبىنى: بەشىكى نۇرى كارمەندانى تەندروستى لەترسى لىپچىنەۋە يان كارىگەرى لەسەر كارەكەيان، نەيانتوانى ھىچ لىدوانىك بۇ ئەم راپۇرتە بدەن، ئەمەش بەتەۋاۋى دەرخرى ئەۋەيە كە قسەكردن لە سەر حىزب و دەرخرستنى راستى ئەم بابەتە چەند جىگەى مەترسىيە بۇ كارمەند و تەنانەت بەرپۆبەرى نەخۇشخانەۋ يارىدەدەر و لىپسراۋەكانى بىنكەكانىش، لەبەر ئەم ھۆكارە ھەندىك لەو كارمەندانى كە زانىاريان داۋە بە يەكەى چاودىرىى ئاماژە بە ناويان نەكراۋە و ناويان پارىزراۋە لەسەر وىستى خۇيان .

2. رۇلى حزب لە دابەشكارى پۇستەكانى بەرپۆبەرايەتى تەندروستى گەرميان

بە پىي ۋتەى تەندروستكاران و كارمەندانى تەندروستى، حزب تەۋاۋى پۇستە بەرپرسىاريەتەكانى قۇرغكردۋە بە دانانى كەسانى حزبى، ئەۋكەسانەش واپانكردۋە كە حزب راستەۋخۇ تەداخولى كارەكانى كەرتى تەندروستى بكات

عەباس عەبدولعەزىز، يارىدەدەرى بەرپۆبەرى گشتى تەندروستى گەرميان، دەلئىت: "شتىكى ئاساييە بونى كەسانى حزبى لە كەرتى تەندروستى، چونكە بە پىي ئەنجامى ھەلبىژاردن ھەر حزبە و پشكى خۇى بەركەۋتۋە ."

ھىمەن مەمەد، ھەلگىرى برونامەى بەكالورىۋسە لە زانستى بايلۇجى و بەرپۆبەرى نەخۇشخانەى شەھىد خالىد گەرميانىيە لە قەزاي كفرى، دەلئىت: "دانانى بەرپۆبەرو يارىدەدەرەكان لە كەرتى تەندروستى بەھەمانشىۋەى

کەرته‌کانی دیکە هەرێمە، کە تەنها پێوه‌ری حزبی بەکارهێنراوه بۆ دانانی بەرپۆبەری گشتی و بەرپۆبەره‌کانی دیکە ی نه‌خۆشخانه و مه‌لبه‌نده تەندروستیه‌کان".

دانانی کەسه‌کان له پۆسته‌کانی تەندروستی به پێی به‌دوداچونه‌کانی یه‌که‌ی چاودێری و سه‌ردانیکردنی شوین و به‌شه جیاوازه‌کانی تەندروستی گەرمیان، تەندروستکاران به‌شیوه‌ی سه‌رسورمان ده‌یان وت کە سێک نادۆزنه‌وه کە بلیت پێوه‌ری حزبی به‌کارنه‌هێنراوه بۆ دانانی پۆسته‌کانی به‌رپۆبەر و لێپرسراوه‌کان، هه‌روه‌ها به‌ده‌ر له هه‌لسه‌نگاندنی حزبی، هه‌لسه‌نگاندیکی دیکه‌ی نه‌کراوه بۆ دانانی کەسه‌کان.

ره‌فیق قادر، یاریده‌ده‌ری لێپرسراوی به‌شی کرده‌ پزیشکیه‌کان، جه‌خت له‌وه‌ده‌کاته‌وه کە حزب و لایه‌نه سیاسییه‌کان به‌ته‌واوی رۆلی سه‌ره‌کیان هه‌یه له دانانی به‌رپۆبەر و یاریده‌ده‌ره‌کانیان، وتی: "(100%) هه‌مو به‌رپۆبەر و یاریده‌ده‌ره‌کان به پێی پشتگیری حزبی دانراون".

3. ده‌رکه‌وتنی ده‌ستی حزب له دانانی به‌رپۆبەره‌کان

له‌کاتی روبه‌پۆکردنه‌وه‌ی ئه‌و پرسیاره‌ی ئاخۆ تۆ وه‌ک به‌رپۆبەر له‌سه‌ر چ بنمایه‌ک له‌م پۆسته دانراوی هه‌ندیک له به‌ریوبه‌ره‌کان پێیان قورس بو بلیت له‌سه‌ر بنه‌مای حزبی دانراوین.

به‌رپۆبەری مه‌لبه‌ندی تەندروستی کفری، دواو وتی: "من له‌لایه‌ن ئیداره‌ی قه‌زاکه‌وه داوام لێکراوه ئه‌م پۆسته وه‌ربگرم".

که‌واته رۆلی به‌رپۆبەری گشتی تەندروستی چی بوه له‌م کاته‌دا؟ ده‌بی‌ت ئیداره‌ی ناوچه‌که له‌سه‌ر چ بنه‌مایه‌ک ئه‌م داوایه‌یان له‌ سۆران که‌ریم کردبی‌ت؟

وه‌لامی سۆران که‌ریم، ئه‌وه‌یه که‌دانانی ئه‌م له‌سه‌ر خواستی ئیداره‌ی ناوچه‌که بوه که پشکی یه‌کی‌تیه، حزبه‌کانیش پۆسته‌کانیان به‌شکردوه له‌سنوره‌که‌و له‌ تەندروستیش به‌هه‌مانشی‌وه‌یه، به‌وته‌ی ئه‌و: "ئه‌مه‌ش حه‌قی حزبه‌کان خۆیانه"، به‌م پێیه‌شبی‌ت سۆران که‌ریم، که‌ هاوکات لێپرسراوی سه‌ندی‌کای کارمه‌ندان‌ی لقی کفریه، له‌ پشکی یه‌کی‌تی له‌ پۆستی به‌رپۆبەری مه‌لبه‌ندی تەندروستی کفریه.

له‌کاتی باسکردنی بونی ده‌ستی حزب له‌ تەندروستی و دانانی به‌رپۆبەر له‌لایه‌ن حزبه‌وه، به‌رپۆبەره‌که‌ی سه‌نته‌ری تیشک به‌ پیکه‌نینه‌وه وتی: "من گۆرانی لێره‌ش خزمه‌ت ده‌که‌م نه‌ک حزبايه‌تی".

كاروان محەمد، بەردەوام بو وتىشى: "پېشوتەر دەستى حزب لەكارەكانى ئىدارەو رۆژانەى تەندروستى زۆر ئەبىنرا، بەلام ئىستا بنەماى حزبەكەى من ئەوئە دەستى حزب لە حكومت دەربەھىتت ئەمەش بە كارەكانمان سەلماندوہ".

"حزبىش ھەلسەنگاندنى بۇ ئىمە كردوہ دواتر ھەلپىژاردوين بۇ ئەم پۆستە". ياريدەدەرى بەرپۆبەرى گشتى تەندروستى گەرميان ئەمە دەلئىت، عەباس عەبدولعەزىز، باسىلەوہشكرد كە ئەو لەسەر پشكى يەكيتى لەو پۆستەدايە.

دەوتريت لايەنگرى بۇ حزبەكانىش رۆلى ھەيە لەدانانى بەرپۆبەرو ياريدەدەرەكان نەوہك ئەوئەى كە دەوتريت تەنھا تەزكىيەى حزبى دەورى ھەيە.

"پاش ئەوئەى دو كانديد ھەبو لەناو مەلئەندەكە بۇ بون بە بەرپۆبەرى من لەو نئوہندەدا لەلايەن كارمەندەكانەوہ پەسەندكرام". بەرپۆبەرى مەلئەندى شەھيد قاسم، ئەمە دەلئىت. زياتر دواو وتى: من بە پشكى حزبى ھەلئەبژىردراوم بۇ ئەم پۆستە، بەلام ھەركەسەو بۇ خۆى لە ژياندىدا لايەنگرى ھەيە بۇ حزبىك، من تەزكىيەى ھىچ حزبىك نىە، بەلام ئەمە ماناى ئەوئەنىە من لايەنگرى ھىچ حزبىك نىم.

ئەمە نمونەيەكى جياوازبو يەكەى چاودىرى وردتر لەم پرسە بەدواداچونى كرد، دەرەكوت كە لەپېش دارا حەمەسەعيد، چەند كەسى دىكە لەم پۆستە بون، بەلام بەھۆى سكالآكردن لئيان لە پۆستەكانيان نەماونەتەوہ، لەكاتى دانانى ئەم بەرپۆبەرەش بەرپۆبەرى گشتى تەندروستى گەرميان تەداخولى نەكردوہ.

4. دەرەكوتەكانى دەستپوہردانى حزب لە تەندروستى گەرميان

ا. دەستپوہردانى حزبى بەشى ھونەرى بەرپۆبەرايەتى تەندروستى گەرميانى پەك خستوہ

بەشى ھونەرى كە دەسەلاتەكانى بە پەلى يەك دئت دواى دەسەلاتى بەرپۆبەرى گشتى تەندروستى كە دەسەلاتى ئىدارەدانى كارەكانى بەرپۆبەرايەتییە، بەلام لە گەرميان ئەم بەشە بۇ ماوئەى چوار سالە پەكخراوہ بەھۆى دەستپوہردانى حزبىوہ.

پېش چوار سال ئەم بەشە كارمەندىكى تەندروستى لە پشكى يەكيتى لئپرسراوى بو، بەلام دواى ئەو (مستەفا رەشىد) وەك شوپىنگرەوئەى ديارى دەكرئت، وەكخۆى دەلئىت تەواوى مەرچە ياساييەكانى تئدابوہ بۇ ئەو بەشە، بەلام مەلمانئى حزبى نەھيشتوہ دەستبەكاربئت.

ئەگەرچى بەرپۆبەرى گىشتى تەندروستى گەرميان رەزامەندى تەواوى دەرىپىيو بۇ دەستبەكاربونى، بەلام رىگىركرا لەوہى ئەم كەسە لەم پۆستە دەستبەكاربىت .

لەمبارەيەوہ مستافا رەشىد، كاندىد بۇ لىپرسراوى بەشى ھونەرى، وتى: "ئەم بەشە بۇ ئىدارەدانى كارەكانى بەرپۆبەرايەتتە، بەلام پىش دوسال لە كاندىدكردنى من بۇ ئەم پۆستە مەملانئى حزبايەتيان ھىنايە ناو بابەتەكە، تەنھا لەبەر ئەوہى من لەم بەشە دەسبەكار نەبم، لە كاتىكدا ئەگەر من لىرە دەستبەكاربوايەم خزمەتم ئەكرد نەك حزبايەتى" .

دەشلىت: "تەندروستكارەكانى يەكئىتى لە تەندروستى گەرميان پەنايان بۇ حزبەكەيان برد، ئەگىنا حزب خۆى تەداخولى نەدەكرد، بەم ھۆيەش ەوزارەت و ئىدارەش تەداخولىانكرد، ئەگەرچى بەرپۆبەرى تەندروستى زۆرىش ھەولى دا، بەلام بەو ھۆيەوہ ئەم بەشە پەككەوت" .

مستافا رەشىد، ەك حزب ئەندامى بزوتنەوہى گۇرپانە ھەر بۆيە ئەمە دەرخەرى ئەو راستىيەيە كە حزبايەتى كىردن لە ئاستىكى زەق و ديارە لە كەرتى تەندروستى، ەك خۆى وتى: "يەكئىتتەكان رىگىرانكردوہ لە دەستبەكاربونى" .

ئەگەرچى ئەم بەشە دەسەلاتەكانى دواى دەسەلاتى بەرپۆبەرى گىشتىيە، بەلام يارىدەدەرى بەرپۆبەرى گىشتى تەندروستى گەرميان دەلىت: نەبونى ئەم بەشە كارىگەرى نەبوہ لەسەر بەرپۆبەرايەتى تەندروستى گەرميان: "دەسەلاتەكانى ئەم بەشە ئىستا دابەشكراوہ بەسەر بەشەكانى دىكە، بۆيە نەبونى ئەم بەشە كارىگەرى نەبوہ لەسەر بەرپۆبەرايەتى تەندروستى گەرميان" .

عەباس عەبدولعەزىز، وتىشى: "ئەم بەشە ھاوشىوہى بەرپۆبەرى گىشتى تەندروستى و بەرپۆبەرى نەخۇشخانەكان بەپىشى پىشكى حزبى دابەشكراوہ" .

ب . مەملانئى حزبى و شەخسى نەخۇشخانەى گىشتى كەلارى بى بەرپۆبەرى ھىشتتەوہ

مەملانئى سىياسى و حزبىيەكان ئەوہەندە ھاتونەتە ناو ئەم كەرتەوہ بەتەواوى شوپىن پىيەكانى ديارە، نمونەش بۇ ئەمە دانەنانى بەرپۆبەرى بۇ نەخۇشخانەى گىشتى كەلار، ئەم مەملانئىيە گەيشتوہتە ئاستىك ئەو پىشكەى بەرپۆبەرى گىشتى ديارى بكات ئىدارەى گەرميان رەتى دەكاتەوہ، ئەوہشى ئىدارەى گەرميان ديارى بكات بەرپۆبەرى گىشتى تەندروستى رەزامەندى دەرناپىت بۇ دەستبەكاربونى .

نەھرقۇ ھەمەسالخ، كارمەندى نەخۇشخانەى گشتى كەلار، دەلئىت: "لئىرە حزب و سەرپەرشتىارى ئىدارەى گەرميان و ئىدارەى ناوچەكەش تەداخول دەكەن تەنانەت بۇ دانان و گۇرپىنى بەرپۆبەرى نەخۇشخانەى كىش، نمونەش بۇ ئەمە نەخۇشخانەى گشتى كەلارە".

لەسەرۋەندى ھەلېبژاردنەكانى سالى رابدو بە رەزامەندى وەزارەتى تەندروستى و جىگىرى سەرۆكى حكومت بەبى گەپانەۋە بۇ بەرپۆبەرى گشتى تەندروستى گەرميان، بەرپۆبەرىكىان بۇ نەخۇشخانەكە دانرا، بەلام ماۋەى كارەكانى ئەم بەرپۆبەرە نەگەشتە شەش مانگ و دەستى لە كارەكەى كىشايىەۋە.

ھەر ئەۋكاتىش د. سىروان محەمەد، بەرپۆبەرى گشتى تەندروستى گەرميان لە راپۇرتى ژمارە (11)ى يەكەى چاودىرىى حكومتى خۆجىتى گەرميان، ئامازەى بەۋەكرد كە "سەرپەرەى ئەۋ قەيرانە دارايىەى كە ھەيە ئالانگارەكى سىياسىش ھەيە، لىتدەدەن، مونافەسەت دەكەن لەسەر مستەۋاى سىياسى، شەپى ھەلېبژاردن دىننە ناو دەزگا حكومىەكان و ناو نەخۇشخانەكانەۋە، لە كاتىكدا ئەم كەرتانە بۇ خزمەتكردنى ھاۋلاتيانە نەك مەملانىتى سىياسى".

د.عەدنان توفىق، ئەۋ بەرپۆبەرى كە بۇ نەخۇشخانەكە دانرا، بۇ يەكەى چاودىرىى وتى دانەنانى من لەلايەن بەرپۆبەرى گشتى تەندروستى گەرميانەۋە پەيۋەندى ھەبۋە بەۋەى كە كەسىكى حزبى دياربۋە بۇيە رىگىرى لىكراۋە: "نەگەرچى من كاندىبوم بۇ ۋەرگرتنى بەرپۆبەرى نەخۇشخانەى گشتى لە پشكى يەكىتى، بەلام بەرپۆبەرى گشتى تەندروستى رەزامەندى نەنۋاند بەۋى كىشەى حزبى و شەخسىەۋە".

جەختى لەۋەكردە كە تەنھا كىشەى حزبى بۋە، ھىچ شىكى دىكە رىگر نەبۋە لەدانانى ۋەك بەرپۆبەر، ھۆكارى دەستلەكاركىشانەۋەكەشى نابەستىتەۋە بە ئەۋەى بەرپۆبەرى گشتى كارەكانى بۇ قورسكردبىت، چونكە ۋەك خۆى دەلئىت ئەگەر بەرپۆبەرى گشتىش كارىكى لەۋ شىۋەى بگردايىە ئەم ئىدارەى ناوچەكەۋە ۋەزىر و ئەنجومەنى ۋەزىرانى لە پشتبۋە: "ئەگەر دەست لەكاركىشانەۋەكەم پەيۋەندى ھەبىت بە دەستىۋەردانى حزبى لەكارەكەم لەلايەن بەرپۆبەرى گشتىەۋە، بى دودلى دەلئىم بەلام ھىچ پەيۋەندىەكى نەبۋە".

ۋەكخۆى باسى لئۋەكرد ھۆكارى دەستلەكاركىشانەۋەكەى تەنھا ئەۋەبۋە پىش ئەۋەى دەستبەكاربىت داۋاكارىكردۋە بۇ ئەۋەى كارەكەى بگوازىتەۋە بۇ سەر خويندىنى بالا، دواترىش كە قبولكراۋە دەستى لە كاركىشاۋەتەۋە.

ئامازەى دا لەكاتى دەستبەكاربۋنى ھەرگىز نەھىشتۋە جىاۋازىيە حزبىەكان لەگەل بەرپۆبەرى گشتى بىتتە كىشە لەكارەكانى لەماۋەى دەستبەكاربۋنى ۋەك بەرپۆبەر تاۋەكو كاتى دەستلەكاركىشانەۋەكەى.

بەشىك لە تەندروستكارانىش ھۆكارى ئەمە دەبەستەۋە بەۋەى لە كوردستان حزب ھەمو جومگەكانى كارى حكومتى قۇرغكردۋە بۇيە ئەم حالەتانە دەبىرىت.

5. حزب دەسەلاتەكانى بەرپۆبەرى گشتى گەمارۆ داوه

لەپرسى دانانى لىپرسراوى بەشى هونەرى لە ديوانى بەرپۆبەرايەتى گشتى تەندروستى گەرميان، ئەگەرچى بەرپۆبەرى گشتى رەزامەندى دەربرى بۆ كارمەندى تەندروستى (مستەفا رەشىد)، بەلام لە كۆتايدا نەيتوانى ئەم كارمەندە دابنەت، بۆ بەرپۆبەرى نەخۆشخانەى گشتى كەلاريش بەهەمانشيوه ئەو پزىشكەى كە خواستى ئەمى لەسەر بو دانەنرا

نەهرو حەمەسالىح، كارمەندى تەندروستى، لەسەر ئەمە دەلەت: "بەرپۆبەرى گشتى بەهۆى تەداخولكردىى حزبەوه ناتوانەت بەرپۆبەرى نەخۆشخانەيەكيش دابنەت يان بگۆرەت".

بەپىچەوانەوه يارىدەدەرى بەرپۆبەرى گشتى تەندروستى گەرميان كە لە پشكى يەكئىتى لەم پۆستەدايە، بۆ بابەتى دانانى بەرپۆبەر لە نەخۆشخانەكان، دەلەت: "بۆ نمونە بەرپۆبەرى گشتى ئازادە كى دەكات بە بەرپۆبەر لە نەخۆشخانەى فرياكەوتنى شەهيد هەژار".

بەپى زانىارىيەكان بەرپۆبەرى گشتى لەبەرئەوهى لەپشكى بزوتنەوهى گۆرپانە نەخۆشخانەى فرياكەوتنى شەهيد هەژارى بەركەوتووه وەك پشكى حزبەكەى كە كى دەكات بەبەرپۆبەرى، بەلام مافى نيه بەرپۆبەر دەستنيشان بكات بۆ نەخۆشخانەيەكى ديكە كە پشكى حزبى ئەو نيه.

ئەمە سەلمىنەرى هينانەناوهوهى دەسەلاتى حزبە بۆ كەرتى تەندروستى گەرميان و گەمارۆدانى دەسەلاتەكانى بەرپۆبەرى گشتى، چونكە تەنانەت لەدانانى بەرپۆبەرى نەخۆشخانەى گشتى كەلاريش لە ماوهى پيشودا رەزامەندى ئەم بەرپۆبەرە وەرئەگيرا و فەرمانى دانانى بەرپۆبەرەكەى لەلايەن بەرپۆبەرى گشتى وه واژو نەكرا، بەلكو پاش سوربونى بەرپۆبەرى گشتى لە رەتكردنەوهى بەرپۆبەرە پيشنيازكراوهكەى نەخۆشخانەى كەلار، فەرمانى دەستبەكاربونەكەى لەلايەن يارىدەدەرى بەرپۆبەرى گشتى وه واژوكرا، پاش ئەوهى وهزيرى تەندروستى بە فەرمى دەسەلاتى بۆ يارىدەدەرى تەندروستى دابەزاند بۆ ئەوهى ئەو بەرپۆبەرە دەستبەكار بىت.

6. بۆچی حزب ده‌سته‌خاته کاره‌کانی تهن‌دروستی؟

"کارمهن‌دی تهن‌دروستی هه‌یه خۆی ده‌سه‌لاتی له کادیریکی حزبی زیاتره که‌چی خۆی بچوک ده‌کاته‌وه بۆ ئه‌وه‌ی ئه‌و کادیره‌ حزبیانه ته‌داخول بکه‌ن له ئیشه‌کانیان". مسته‌فا ره‌شید، وای وت.

مسته‌فا ره‌شید، به‌پۆبه‌ری مه‌لبه‌ندی تهن‌دروستی گولاله، ئاماژه بۆ ئه‌وه‌ده‌کات: به‌هۆی ئه‌وه‌ی ئه‌زمونی زۆره له‌م که‌رته گه‌شته‌وه، به‌و به‌روایه‌ی که‌ ئه‌گه‌ر ئه‌و که‌سانه‌ی که‌ له ده‌زگا ئیداریه‌کانن خۆیان په‌نا بۆ حزب نه‌به‌ن که‌ ته‌داخول بکات هه‌یچ حزبیکی هه‌رگیز ته‌داخولی ئه‌م ئیشه‌خانه ناکات که‌ ئیستا ده‌یان بینین.

به‌تیروانی ئه‌و: "ئه‌مه ده‌رخه‌ری خۆ به‌که‌مزانیانه، ئه‌گینا حزب خۆ ره‌قیب نیه به‌سه‌ر که‌رتی تهن‌دروستی‌وه ئه‌گه‌ر ئه‌مانه خۆیان په‌نا نه‌به‌نه به‌ر حزب".

نه‌ه‌رۆ حه‌مه‌سالخ، هه‌مان بۆچونی هه‌یه به‌وه‌ی که‌ جاران حزب ته‌داخولی کردوه، به‌لام ئیستا هه‌تاوه‌کو پزیشک و کارمهن‌د بۆ به‌رژه‌وه‌ندی شه‌خسی خۆیان په‌نا نه‌به‌نه به‌ر حزب ئه‌وا حزب به‌هه‌یچ شیوه‌یه‌ک ته‌داخول له‌ کاره‌کان ناکات: "کیشه له ته‌داخولی حزب نیه، کیشه له پزیشک و کارمهن‌ده‌کانه خۆیان په‌نا بۆ حزبه‌کان ده‌به‌ن، بۆ ئه‌وه‌ی هه‌ر کاریکی نایاسایی هه‌بیت بتوانن بیکه‌ن که‌سه‌یش نه‌توانیت بلیت بۆ واده‌که‌ن".

"له‌ماوه‌ی کارکردنم له‌به‌رئه‌وه‌ی هه‌یزی حزبی خۆم هه‌بو که‌س نه‌یتوانیه‌وه ده‌ستبخته کاره‌کانمه‌وه ئه‌گه‌ر به‌شیانکردایه به‌ دلناییه‌وه ریگه‌م نه‌ده‌دا". ده‌دنان توفیق، مامۆستای زانکو و به‌پۆبه‌ری پێشوی نه‌خۆشخانه‌ی گشتی که‌لار، واده‌لیت.

له‌ماوه‌ی ئه‌و سال و نیوه‌ی پێشتریشدا که‌ ده‌دنان توفیق، به‌پۆبه‌ر بوه له‌هه‌مان نه‌خۆشخانه، وه‌ک خۆی ده‌لیت له‌به‌ر ئه‌وه‌ی به‌قسه‌ی که‌سی نه‌کردوه کاره‌کانی به‌ بێ ته‌داخول به‌پێکردوه.

ئه‌و، ده‌ستی‌وه‌ردانی که‌سانی حزبی یاخود که‌سانی دیکه له‌ کاروباری به‌پۆبه‌ره‌کان وابه‌سته ده‌کات به‌لاوازی که‌سه‌که نه‌وه‌ک ده‌ستی‌وه‌ردانه‌کانی حزب. ده‌لی حزب هه‌یچ به‌رنامه‌یه‌کی نیه که‌سه ئیداره‌یه‌کان ئیش بۆ حزب بکه‌ن: "حزب ئه‌یه‌ویت له‌ ریگه‌ی ئیداره‌دانه‌وه ئیشی جوانبکریت و خزمه‌تی خه‌لک بکریت، به‌لام هه‌ندیک که‌س خۆی لاوازه ئه‌وکات به‌ قسه‌ی هه‌مو که‌سیک ده‌کات".

7. لىپرسىنەوه و گۆپىنى شوپىنى كارمەند وپزىشكىش تىكەلكراوه به مەملانىى حزبى

بههوى جىاوازى حزبىيهوه له ئىستادا دهوترىت بهرپرسه ئىدارىيهكانى تەندروستى ناتوانن لىپرسىنەوه له كهسىك بكن كهسەر به حزبىكى دىكه بىت، بهوهوىيهى كه دواتر كىشهكه به حزبى دهكرىت.

رهفىق قادر، ئاماژه بهوهدهكات ئەم حالهته لهههمو دامودهزگاكانى كوردستان هەمان شته، واته بهرپۆبەر ئەگەر سزای كارمەندىك بدات لهسەر هەقىش بىت وابسته دهكرىت به مهسهلهى حزبىيهوه.

وتىشى: "بهلام ئەم حالهته زۆر به زهقى نابىنرىت له تەندروستى گەرمىيان".

8. جىاوازى لايەنى حزبى بهرپۆبەر لهگەل پزىشك و كارمەندى تەندروستى واىكردوه بهرپۆبەر جىاوازىيان بكات

لهكاتى سەردانىكردن و وهگرتنى راي تەندروستكاران زۆرىنهيان ئامادهنبون لهم پرسەدا قسهى خۆيان بكن، وهك خۆيان باسىان لىوهكرد ئەوان ناتوانن ئەم كىشه بخههرو، چونكه بهوتهى خۆيان دهترسن بهم هوىيهوه توشى لىپچنهوهو سزادان بىنهوه.

لهبەر ئەم هوىيش يەكەى چاودىرى تەنها زانىارىيهكانيان دهخاتەرو بهبى ناوهىنانى هىچ يەكەى لهو كارمەندانە.

بهوتهى تەندروستكاران جىاوازىكراوه له لىپچىنهوهكان، بهلام ئىستا كه متر بوتهوه، هەندىكىشىان دهلین جىاوازىكردنهكه بهشپوهيهكه كه بهرپۆبەر يارىدهدهرهكان تەنانەت بىپرسكردن به كارمەندهكان لىپسراو هەلدهبژىرن بۆ بهشهكان، نهك تەنها ئەمەش، ئەگەر كارمەندىك سەر بهحزب نهبىت بيهووت بىت به لىپسراوى بهشپك ئەوا كۆمهلىك مهرجى قورسى بۆ دادهننن، رۆژانه دهبنن ئەو لىپسراوانهى ئىستا دانراون ئەو مهرجانه يان زۆر بهكه مى تىياندايه يان به هىچ شپوهيهك پهپرهوى ياساكانى ئەو پۆسته ناكەن، چونكه ئەوان كىشهيان نيه به حزبى دانراون نهك ئەوهى كه چۆن كاردەكەن.

بهرپۆبەرى نهخۆشخانهى شههيد خالىد گەرمىيانى باسلهوهدهكات لىپسراوى بهشهكان فره لايەنن له نهخۆشخانهكهيان.

ههروهها كارمەندىكى تەندروستى دهلىت: "ئەگەر حزب دهستوهرنه داته كاروبارى نهخۆشخانه من بۆ ناكرىم به يارىدهدهرى بهرپۆبەر يان لىپسراوى بهش لهكاتىكدا من سەر به هىچ حزبىك نىم، بهشپوهيهك حزب قورغى تەندروستى كردوه بهرپۆبەرەكان هىچ نهبىت ئەبىت 50% لىپسراوى بهشهكان له حزبهكهى خۆى بىت".

بەشىك لە كارمەندانى تەندروستى واى نابىين بەرپۆبەر و يارىدەدەرەكانيان جياوازى حزبى بكەن، وهك ئاراس حەمە غەرىب، كارمەندى تەندروستى لە نەخۆشخانەى فرىياكەوتنى شەهيد هەژار، وتى: "ئەوى بەدىمكردوہ لەم نەخۆشخانەى جياوازى بۆچونى حزبى زۆر بەرونى ديار نيه لە لىپچىنەوهكانى كارمەند و پزىشك بە ھۆكارى جياوازى حزبى".

9. بەرپۆبەر و يارىدەدەرەكان: جياوازى ناكەين لە نىوان كارمەند و پزىشكەكان بە ھۆكارى حزبى

ئەگەرچى دەوترىت كە بەرپۆبەرانى تەندروستى ئەو كارمەند و پزىشكەكانى لەھەمان حزبى خۆيان بىت چاوپۆشى لەكارەكانيان دەكرىت، بەلام بەرپۆبەرەكان دەلەين كەسانى ھەمان حزبى خۆمان سزاداوہ لە كاتىكا پلەى حزبىشى لە خۆمان بەررتربوہ.

بەرپۆبەرى نەخۆشخانەى شەهيد خالىد گەرمىيانى، دەلەيت: "كارمەندم سزاداوہ لەھەمان حزبەكەى خۆم پلەى حزبىشى لەخۆم بەررتربوہ، بەلام سزاشم داوہ لەسەر سەرپىچىيەكانى كە كردويەتى".

بۆ دانانى لىپرسراوى بەشەكانىش، ھەلگورد محەمەد، ئاماژە بەو دەكات ئەو كەسانەى دايناون بە لىپرسراوى بەشەكان زۆربەيان لەو حزبەوہ دورن كە خۆى بۆچونى لەگەلئايەتى: "ئەوكەسانەى لىرە دانراون زۆربەيان ھاوحزبى من نين، لەبەر ئەوہى من نەمويستوہ حزبىيەتى رەنگدانەوہى ھەبىت لە كارەكانى نەخۆشخانە".

دەشلەيت: ھەندىك كەس ھاو حزبى خۆشم بوہ، بەلام من كارەكانىم بەدل نەبوہ، بە ھىچ شىئوہىك نەمكردوہ بە لىپرسراوى بەش، بۆيە ئەوہى گرنگە كارەكانى ئەو كارمەندەبىيە نەوہك حزبەكەى.

دانانى لىپرسراوى بەشەكان لە نەخۆشخانەى فرىياكەوتن زۆرجار كارمەندەكان خۆيان قبولى ناكەن، بەھۆى بونى ئەركىكى زياتر و بەرپرسىارىيەتى زياتر، چونكە بەشەكانى راستەوخۆ پەيوەسەتە بە ژيانى خەلكەوہ.

10. لەكاتى دەستپوہردانى حزبى بەرپرسانى تەندروستى ھەلوپىستيان چى دەبىت؟

"لەماوہى رابردودا بەرپرسى حكومى تەنانەت كارى گەياندوہتە ھەرەشەكردن لە كارمەندىكى نەخۆشخانەى فرىياكەوتنى شەھيد ھەژار". ھەلگورد محەمەد، باسلەو حالەتە دەكات كە بەرپرسى حزبى و حكومى تەنانەت كارىيان گەياندوہتە ھەرەشەكردن لە كارمەندى تەندروستى.

باسلەۋەدەكات كە لەكاتى دەستبەكاربونى تاۋەكو ئىستا ھىچ كەسىك دەستى ۋەرنەداۋەتە كارەكانى ۋ ئەگەر بشيانەۋىت دەستۋەرىدەنە كارەكانى قىۋلى ناكات: "ئەگەر ھىزب تەداخول بكات لەكارەكانم رەتى دەكەمە، ئەگەر نەشم تۋانى ئەۋكات دەستلەكارەكىشمەۋە".

ھىمەن محەمەد، بەرپۆبەرى نەخۇشخانەى شەھىد خالىد گەرميانى لە كەرى، دەلىت: "تاۋەكو ئىستا لەسەر داۋاكارى ھىزب تەنانەت شوئىنى ھىچ كارمەندىكىشم نەگۆرپۋە".

دەستپۋەردانى ھىزب بەۋتەى بەرپۆبەرىكان لەكارەكانى رۆژانەيان كەمبۋەتەۋە، رازىش نابن ھىچ كەسىك لە ھىزبەكەيان دەستۋەرىداتە كارەكانيان.

كارۋان محەمەد، بەرپۆبەرى كارگىرپى سەنتەرى تىشك لە كەلار، دەلىت: "لە پىشوترا ھىزب بەتەۋاۋى دەستى ۋەردەدایە كارى رۆژانەى كەرتى تەندروستى لە گەرميان، بەلام چەند سالىكە ئەمە كەمبۋەتەۋە".

مستەفا رەشىد، بەرپۆبەرى مەلبەندى تەندروستى گولالە، بەھەمانشپۆ دەلىت: "راستە من كادىرى گۆرانم، بەلام لە كەسم قىۋل نەكردۋە لە كادىرانى گۆران نە تەكبىرم بۆ بكن لە ئىشەكانم نە دەستۋەردەنە كارەكانمەۋە".

11. بۆ بەرەۋپىشچۈنى كارەكانى كەرتى تەندروستى داۋادەكرىت دەستپۋەردانى ھىزبى نەمىنىت

بەشى رۆرى تەندروستكاران ھاۋران لەگەل ئەۋەى كە بەتەۋاۋى دەبىت دەستپۋەردانى ھىزبى نەمىنىت لە تەندروستى، چۈنكە ئەم كەرتە تايبەتە بەخزمەتكەردن نەۋەك ھىزبىتە ۋ مەملانىسى.

دەدنان توفىق، دەلىت: "كارىگەرپە خراپەكانى دەستپۋەردانى ھىزب لە كارەكانى تەندروستى بەپۋنى ديارە، ديارترىن نمونەش ئەۋە بو كە بىنيمان چۆن نەخۇشخانەىك بە بى بەرپۆبەرى مایەۋە".

ۋتېشى: "پىمباشە لە داھاتودا بىنەماى ئىشكەردن لەسەر ئەۋە نەبىت كە فلان ھىزب فلان پۋستى بەركەۋىت، بەلكو لەسەر ئەۋە بىت كە كى لىھاتۋە كى دەتۋانىت ئەۋ ئەركە ببات بەرپۆبەرى ئىتر سەرى ئەۋە نەكرىت چ لایەنىكە، چۈنكە ئەۋە گزنگ نىە، بەرپۆبەرىكىش بىۋىت سەركەۋتوبىت دەبىت لە ئىشەكانى رەنگدانەۋەى ھىزبى نەبىت، ھەرگىز ھىزب بەمنى نەۋتۋە كە چۆن ھەلسۈكەۋت بكم لەگەل كەسانى ھىزبى خۆم يان ئەۋانى دىكە".

باسلەۋەدەكات دەستپۋەردانى ھىزبى دەۋرى ھەيە لەۋەى كە كەسى شىۋاۋ لە شوئىنى شىۋاۋ دانەنرىت.

هېمەن محەمەد، بەرپۆبەرى نەخۆشخانەى شەھىد خالىد گەرميانى لە كفرى، دەلئىت: "ئەگەر كەسەكان لەسەر بنەماى ئەزمون و لىھاتوى دابنرئىن زۆر باشتەرە".

هەلگورد محەمەد، واى پىباشە حزبەكان پۆستەبالاكان كەسى حزبى خۆيان دابنئىن، بەلام پۆستەكانى دىكە كەسانىك بن بەپى توانا و لىھاتوى دابنرئىن وەك بەرپۆبەرى نەخۆشخانە يان سەرۆك بەشەكان، چونكە ئەمانە كەرتى خزمەتگوزارىن.

بەگشتى بۆچونەكان لەسەر ئەم پرسە چونەكن، پىيانوايە حزب كاريگەريەكى زۆر نەرىنى هەبوە.

كارمەندى تەندروستى ئاراس حەمە غەرىب، دەلئىت: "دەستپوهردانى حزبى كاريگەريەكى زۆر خراپى هەبوە لەسەر تەندروستى گەرميان، ئەنجامەكەشى واىكردووە ئەم كەرتە لە دۆخىكى خراپ بىت".

دەشوترىت حزب واىكردووە كەسى شىاو لە شوئىنى شىاو دانەنرئىت، بەلام عەباس عەبدولعەزىز، دەستپوهردانى حزبى بە كاريكى ئاسايى لەقەلەم دەدات، چونكە پىياويە لە هەندىك باردا دەستپوهردانى حزبى سودى هەبوە.

ئاماژە بەوھەشەكات ئەو كەسانەشى حزب ديارى كردون بە پىيە هەلسەنگاندن بوە: "ھەر كەسىك كە حزب لە كەرتى تەندروستى لەپۆستەكان دايئاو لە پىشتەر هەلسەنگاندنى بۆ كردووە، ئەو نەبوە كەسەكە بىھىچ ئەزمون و لىھاتويىەك دانرايىت".

12. قسەنەكردنى فەرمانبەرانى تەندروستى گەرميان لەسەر پرسى دەستپوهردانى حزبى لەم كەرتە بۆچى دەگەرئىتەو؟

بەشىكى زۆرى كارمەندانى تەندروستى و بەرپۆبەرى نەخۆشخانەو يارىدەدەر و لىپسراوى بنكەكان لەترسى لىپچىنەوە يان كاريگەرى لەسەر كارەكەيان تەنانەت خودى بەرپۆبەرى تەندروستىش ئامادەنەبون هىچ لىدوانىك بدن، ئەمەش بەتەواوى دەرخەرى ئەوھىە ئەم بابەتە چەند جىگەى مەترسىيە.

ئەگەرچى لە راپورتى ژمارە (11)ى يەكەى چاودىرى دا، د. سىروان محەمەد، بەرپۆبەرى گشتى تەندروستى گەرميان باس لە كىشەيەك دەكات كە بوە بە ئاستەنگ بۆ كارەكانيان ئەويش ئەوھىە كە حزبەكان مەملانى سىياسىەكان دەھىننە ناو دامودەزگا حكومىەكانو بەشىوھىەك كە كاريكردووتە سەركارەكانى دەزگا حكومىەكان، بەلام بۆ ئەم راپورتە ئامادەنەبو هىچ لىدوانىك بەدات.

دەوترىت دەستىۋەردانى حزب واىكردوۋە ئۇ كەسانەى كە دېنە نەخۆشخانەكەشەۋە بە زمانى ھەرەشەى حزبىانە فرمان دەكەنە سەر كارمەند و پزىشكان، نمونەش بۇ ئۇمە لەسالى رابردو ھەرەشەكردن لە كارمەندىكى نەخۆشخانەى شەھىد شىرەى نەقىبى تايبەت بە ژنان و منال بون دەنگۆى بەدۋاى خۆى ھىنا كە ھاۋەلى نەخۆشنىك بە كارمەندەكە دەلىت: "من دەتوانم تۆ لىرە بە دەرکردن بەدم". بە و نەفەسەى كە ئۇم كەسى حزبىە بۇيە دەسەلاتى رەھايى ھەيە بەسەر كەرتى تەندروستىيەۋە .

لەمبارەۋە يارىدەدەرى بەرپۆبەرى گشتى تەندروستى گەرميان، باسلەۋەدەكات ئۇم روداۋە دەرىخت كە حزب ناتوانىت لىپچىنەۋە لە ھىچ كارمەندىكى تەندروستى بكات، ئۇەش بەۋەى كە كارمەندەكە لە شوينى خۆى ماۋەتەۋە: "من لە پشكى يەكىتيم لىرە پشگىرى ئۇ جۆرە ھەلسوكەوتانە ناكەم، ئۇگەر دەستىۋەردانى حزبى ھەبۋايە، ئۇوا كارىكى واماندەكرد كارمەندەكە سزابدىت".

بەشى سىيەم / راسپارده:

1. بە دەستىۋەردانى حزب مملانىيى كاركردن و بەرەۋپىشېبردنى خزمەتگوزارىيە تەندروستىەكان تىيدا دەبىتە مملانىيى سىياسى و قورسكردنى كارەكانى يەكتر، بۆيە پىۋىستە دەستى حزب بەتەۋاۋى دەرىبەنرېت لە كەرتى تەندروستى.

2. مملانىيە حزبى و سىياسىيەكان بوە بەھۇكارى بۆ ئەۋەى لە كەرتى تەندروستى گەرمىيان ھەندىك لە نەخۇشخانەو بەشەكان بى لىپرسراو و بەرپۆبەر بىمىننەۋە، ئەمەش كارىگەرى ھەبوە لەسەر كارەكانى تەندروستى، لەكاتىكدا كەرتى تەندروستى بۆ خزمەتكردنە نەۋەك مملانىيى حزبى و شەخسى.

3. بەپىيى بەدواداچونەكان زۆرى بۆچونەكان لەسەر ئەۋە كۆكن كە ۋەك پىۋىست كەسەكان تواناى ئەۋ بەرپرسىيارىيەتەيان نىە كە پىيان دراۋە ھۇكارى ئەمەش دەگەرپتەۋە بۆ ئەۋەى كە كەسەكان بە تەزكىيەو لەسەر بنەماى لايەندارى حزبى ھەلبىژدراۋون يان لەسەر بنەماى خزمایەتى و ھاۋرپىيەتى بۆ ئەم پۆستانە ھەلبىژدراۋون بى رەچاۋكردنى پرنسىپى ھەلسەنگاندنى زانستى (شارەزايى و توانا) دەرنەنجامىش كەسانىك دانراۋون كە ھەلگىرى ئەۋ بەرپرسىيارىيەتە نىن بۆيە پىۋىستە لەلايەن بەرپۆبەرپتەۋە تەندروستىيەۋە ھەلسەنگاندنى شارەزايى و توانا و لىھاتوى بۆ كەسەكان بىكرىت لە تەۋاۋى پلە و پۆستەكان.

4. ھەۋلبدرىت فەرمانبەرانى كەرتى تەندروستى بە تەۋاۋى لە مۆركى حزبى دوربىرخىنەۋە پەرۋەردەى خزمەت بىكەنە بنچىنەى كارەكانىيان نەۋەك دلى حزب لە پىش كىشەكان دابنىن و راستى كىشەكان بشارنەۋە لەبرى ئەۋە ھەۋلى چارەسەرى بدەن.

5. دەبىت لەكاتى دانانى بەرپۆبەر و لىپرسراۋى بەشەكان تەۋاى كارمەندانى ئەۋ ناۋەندە ئاگەدارىن رىگەيان پىبدرىت كە ئەۋانىش خۇيان بپالئون لە پروسەيەكى شەفاف كەسىك بۆ ئەۋ پۆستانە ھەلبىژدردىت نەۋەك بەبى ئاگەدارى پزىشك و كارمەند ئەم كارە لە نەخۇشخانەۋە مەلبەند و سەنتەرەكان بىكرىت كەسى نەشياۋ لەۋ پۆستانە دابنرېت و تەنھا بنەماى حزبى پىۋەربىت.

6. ئىدارەى ناۋچەكە پىۋىستە ھەۋلبىدات ھاۋكارى تەندروستى ناۋچەكە بىت نەۋەك مملانىيە بىكات لەگەلىيان و رىگرىپت لە كارەكانىيان، چونكە ھاۋكارىۋونى ئەم دو لايەنە سەرئەنجام ھاۋلاتىيانى سنورەكە سودمەند دەبن، لە بنەرەتىشدا كارەكانى ئەم دو لايەنە خزمەتگەياندە بە ھاۋلاتىيان.

7. دەبىت تەندروستكاران ھەولى ئەو ەدن كە حزب دەست نەخاتە كارەكانى تەندروستى، نەو ەك خۆيان بچن پەنابەنە بەر حزب بەھۆيەشەو ە حزب تەداخولى كارەكانى تەندروستى بكات.

*** ستافى يەكەى چاودىرى حكومهتى خۆجىي گەرميان:**

1. ئەحمەد ەمىد وەلى، سەرىپەرشتيارى يەكە
2. زريان مەمەد، لىپرسراوى دۆسيەى پەروەردە
3. رىئاس سالىح، لىپرسراوى دۆسيەى تەندروستى

*** بۆ پەيوەندى:**

07702303676 – 07480207400

Radiodeng@yahoo.com

Radiodang.org